

PRACTICI EDUCAȚIONALE DE ASIGURARE A CALITĂȚII EVALUĂRII ȘCOLARE PE PLAN GLOBAL ȘI NAȚIONAL

EDUCATIONAL PRACTICES OF PROVIDING THE QUALITY OF GLOBAL AND NATIONAL SCHOOL ASSESSMENT

Ana APETROAIEI,

doctorandă, lector universitar,
Universitatea din Pitești, România

Abstract: *The pedagogical research devoted to the educational practice of quality assurance of school evaluation has contributed to the development of the educational theory and practice by positioning the conceptual and methodological quality of school evaluation on the national level in the process of education.*

Keywords: *school assessment, quality assurance, educational policy.*

Politicile educaționale ale României sunt corelate cu politicile educației ale Uniunii Europene, calitatea educației fiind asigurată atât prin procese interne, cât și prin procese externe. Procesele interne pentru asigurarea calității educației au în vedere planificarea și realizarea efectivă a rezultatelor așteptate ale învățării, monitorizarea rezultatelor, respectiv autoevaluarea și aplicarea măsurilor reglatoare. Monitorizarea și evaluarea externă a rezultatelor este realizată de către Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP), alte agenții private înființate legal și recunoscute de către MECTS și, respectiv, inspectoratele județene ale învățământului preuniversitar. O Europă a cunoașterii este unanim recunoscută drept un factor de neînlocuit pentru dezvoltarea socială și umană, un factor capabil de a oferi cetățenilor săi competențele necesare pentru a face față provocărilor noului mileniu.

Un moment de răscruce în învățământul european modern îl reprezintă Declarația de la Salamanca. Conform Declarației de la Salamanca (1994),

„Școala reprezintă mijlocul cel mai eficient de combatere a atitudinilor de discriminare”, un mijloc ce creează societăți și oferă educație pentru toți. Menirea școlii este de a asigura o educație eficientă pentru majoritatea copiilor și de a îmbunătăți eficiența și rentabilitatea întregului sistem de învățământ”. Cele două obiective generale ale acestei declarații sunt: asigurarea posibilității participării la educație a tuturor copiilor, indiferent de cât de diferiți sunt ei, calitatea educației – cu referire la găsirea acelor dimensiuni ale procesului, ale conținuturilor învățării și calității agenților educaționali care să sprijine învățarea tuturor, să asigure succesul, să facă sistemul deschis și eficient [5].

Prin aplicarea procedurilor introduse pentru calitate, politicile în domeniul educației se corelează cu cerințele europene privind calitatea în educație. Sistemul național de management și asigurare a calității educației cuprinde:

- Structuri instituționale – ARACIP la nivel național, Comisia de evaluare și asigurare a calității (CEAC) la nivel local, alte struc-

turi care vor fi stabilite la nivel național, județean și local (la decizia autorităților centrale și locale).

- Documente normative stabilite la nivel național, județean și local – legi, hotărâri de guvern, ordine de ministru, metodologii, regulamente, decizii etc.
- Documente reglatoare – ghiduri, manuale și proceduri, strategii, proiecte programe și planuri, analize și rapoarte etc.
- Instrumente de evaluare – chestionare, ghiduri de interviu, fișe de observare a activității, fișe de evaluare, liste de verificare, fișe de analiză a documentelor etc.
- Activități specifice – reuniuni, asistențe la activități educaționale, interviuri individuale și de grup etc.

Educația pentru toți copiii este un imperativ pentru politicile și practicile educaționale, se pot determina orientări și direcții noi, iar pentru practici, schimbările cerute sunt de profunzime și de orientare. Direcțiile sistemelor de educație și formare profesională converg spre a facilita și a asigura accesul complet la viața economică, politică și socială pentru toți cetățenii.

Exemplificăm două inițiative care au conturat imaginea calității europene în educație: Procesul de la Bologna și Procesul Lisabona. Primul (1999) a conturat spațiul european al învățământului superior (S.E.I.S.). În conferințele care au urmat acestuia, țările semnatare s-au angajat ca, până în 2010, să realizeze: adoptarea unui sistem bazat pe două cicluri; implementarea sistemului de credite; recunoașterea diplomelor; asigurarea dimensiunii sociale; învățarea pe tot parcursul vieții.

În anul 2006, se afirmă că pentru integrarea în Uniunea Europeană edu-

cația în România trebuie să iasă din mediocritate și să fie performantă, că „performanța sistemului de educație și cercetare din România, precum și competitivitatea acestuia pe piața europeană sunt lucruri extrem de importante pentru țara noastră” și că „educația și cercetarea sunt sisteme care creează valori”.

Procesul de la Lisabona a stabilit ca obiectiv principal până în 2010 o creștere economică rapidă. Cum acest obiectiv se poate realiza numai cu oameni, au fost necesare și schimbări în domeniul educației [2].

Educația este produsul acțiunii oamenilor; ea poate fi explicată și abordată prin prisma intențiilor urmărite și a rezultatelor obținute, activitate desfășurată în vederea realizării unor finalități clare și precise. Finalitățile educației reprezintă orientările asumate la nivel de politică a educației în vederea realizării activității de formare-dezvoltare a personalității umane conform anumitor valori vizate în proiectarea sistemului și a procesului de învățământ.

Modelul de personalitate umană se conturează și se realizează în trei ipostaze ale finalităților: *idealul educativ, scopul educației, obiectivele educaționale* [4, p. 36].

Idealul educativ este un model dinamic de personalitate definit și solicitat de către societate, pe care educația trebuie să-l formeze în procesul desfășurării ei. El reprezintă finalitatea educațională de maximă generalitate care orientează și dirijează procesul de instruire și educație dintr-o perioadă istorică.

Scopul educativ stabilește intenții, aspirații pe termen mediu cu un grad mijlociu de generalitate determinând, astfel, acțiuni, anticipând etape

și operații, echilibrând aspectele formative – informative – educative ale procesului de învățământ și, în final, imprimând o direcție precisă întregii activități instructiv-educative.

Obiectivele educaționale anticipează transformările care urmează să se producă în cadrul unui proces de predare – învățare – evaluare, asigură orientarea activității la nivelul procesului de învățământ și desemnează tipul de schimbări care trebuie realizat.

Atunci când se trece de la idealul și scopurile educației la stabilirea conținuturilor educației trebuie să se țină cont de profilul educațional așteptat la sfârșitul curriculumului. La stabilirea conținuturilor educației se precizează ce cunoștințe, deprinderi, priceperi sau comportamente concrete se vor realiza practic, cum anume și în ce mod.

Conținutul învățământului exprimă modul concret de realizare a scopurilor și obiectivelor educaționale. În didactica tradițională, conținuturile procesului de învățământ se exprimau prin cunoștințe. Astăzi, alături de cunoștințe, sunt incluse capacitățile și atitudinile ce trebuie formate prin experiențele de învățare organizate în școală. Este vorba de funcțiile informative, cât și cele formative ale învățământului modern. Perspectiva curriculară asupra procesului instructiv-educativ presupune definirea obiectivelor, stabilirea criteriilor de specificare și concretizare a conținuturilor și reorientarea proiectului didactic asupra obiectivelor formative ale instruirii *pentru transformarea materiei de studiu în sursă de experiență a elevului* [3, p. 28].

Conținutul învățământului preuniversitar este asigurat prin Curriculumul național. Curriculumul național este ansamblul coerent al planurilor-cadru de învățământ, al programelor și

al manualelor școlare din învățământul preuniversitar. Acest ansamblu cuprinde o componentă comună pentru toate școlile de același tip și o altă componentă aflată la decizia școlii.

În timp ce *conținuturile învățământului* sunt reprezentate numai de valorile propuse de școală, în cadrul orarului școlar (educația formală) și de valorile din cadrul activităților extrașcolare, organizate de școală, de genul cercurilor tematice, concursurilor școlare, cluburilor, excursiilor și vizitelor organizate sub îndrumarea școlii (educația nonformală), *conținuturile educației* au o sferă mai largă, ele înglobând și valorile asimilate de elevi din întregul lor univers existențial (educația informală). Un rol semnificativ, în acest registru de resurse educaționale, îl au diverse instituții sociale: familia, biserica, instituțiile culturale, artistice, muzeele, mass-media etc. Avându-se în vedere faptul că elevul este o persoană unică și că el învață într-un ritm și stil propriu, trebuie reconsiderat sprijinul pentru îmbunătățirea educației.

Educația este o componentă a existenței socio-umane, fiind un proces în desfășurare, un fenomen ce funcționează în cadrul sistemului social. „Educația poate fi concepută într-un mod mai larg ca o întâlnire între individ și societate, și întreaga viață socială poate fi marcată de acest schimb permanent” [4, p. 66].

Caracteristica socio-umană ocupă un loc distinct, incluzând ansamblul proceselor naturale și spirituale, care se constituie la nivelul societății, ca sistem, în urma activității membrilor săi și a interacțiunilor care se stabilesc între ei. În sistemul de învățământ românesc, cadrul activității educative școlare și extrașcolare constituie spațiul capabil de a răspunde provocărilor societății

actuale, în sensul în care conceperea flexibilă a acesteia permite o continuă actualizare a conținutului învățării și a metodelor didactice centrate pe elev, precum și o monitorizare și evaluare de calitate a rezultatelor învățării.

Totodată, particularitățile specifice facilitează implementarea noii abordări didactice prin care elevul devine resursă, producător, lider de opinie, deci participant activ. Pentru a stimula dezvoltarea cognitivă, spirituală, interpersonală și socială, activitatea educativă școlară și extrașcolară are mereu în atenție nevoia de adaptare la cerințele individuale, diverse, ale tuturor copiilor, la interesele de cunoaștere și la potențialul lor. Strategia accentuează importanța multiplicării experiențelor pozitive înregistrate în domeniul activității educative școlare și extrașcolare și impune extinderea spațiului de intervenție în procesul educațional curricular, în scopul valorificării tuturor valențelor educative ale conținutului învățării în interesul superior al copilului.

Evaluarea rezultatelor școlare se referă la totalitatea proceselor și produselor care măsoară natura și nivelul performanțelor obținute de elevi în procesul învățării, la corelația dintre finalitățile procesului de instruire și competențele enunțate de curriculum și la judecățile emise în vederea adoptării unor decizii educaționale. Este ușor de observat că performanțele școlare depind, în mare măsură, de implicarea profesorilor în procesului de predare – învățare – evaluare. La rândul său, modul de instruire ales de profesori este dependent de competențele educaționale, de standarde, de programele și de manualele școlare, de nivelul elevilor, de aspirațiile părinților și, nu în ultimul rând, de

cerințele economice și de exigențele societății.

Strategia activității educative școlare și extrașcolare este proiectată conform următorului set de principii: *principiul priorității educației*, ca responsabilitate asumată de guvernul României; *principiul accesului egal la educație* – conform Constituției și Convenției ONU a Drepturilor Copilului, fiecare copil are dreptul la educație; *principiul interculturalității*; *principiul continuității activităților care au caracter permanent și se bazează pe experiența anterioară*; *principiul complementarității formal – non-formal*; *principiul flexibilității organizaționale și informaționale*; *principiul descentralizării autorității educaționale și al asigurării unității demersurilor educaționale locale prin coordonare*; *principiul abordării globale, unitare, multidisciplinare și integrate*; *principiul transparenței implementării strategiei, cu participarea societății civile, alături de instituțiile guvernamentale în vederea realizării obiectivelor*; *principiul cooperării* – implementarea strategiei are la bază cooperarea instituțională, atât la nivel național, cât și internațional.

Constatăm că promovarea și implementarea unor politici educaționale, care reflectă principiile unui management descentralizat, constituie temelia unui învățământ care creează elevilor posibilitatea unei adaptări socio-educaționale reale. Strategia de descentralizare a învățământului preuniversitar aprobată prin *Memorandum în Ședința de Guvern din 20 decembrie 2005* definește descentralizarea învățământului preuniversitar ca fiind transferul de autoritate, responsabilitate și resurse, a managementului general și financiar către unitățile de în-

vățământ și comunitatea locală. Descentralizarea se adresează managerilor școlari, membrilor consiliilor de administrație și autorităților locale cu responsabilități în domeniul educației.

Descentralizarea vizează introducerea unor mecanisme decizionale autonome, eficientizarea ofertei educaționale în raport cu nevoile locale, implicarea în actul educațional a instituțiilor administrației publice interesate de îmbunătățirea actului educațional, consolidarea relației dintre școală și comunitatea locală.

O bună guvernare în contextul descentralizării școlare trebuie să aibă un *scop* împărțit de către tot personalul școlii, să respecte *legislația* în domeniu, să fie *transparentă*, să pună accentul pe *învățare* și pe un *climat favorabil* învățării, să fie *eficientă* și *responsabilă*.

Ordonanța de urgență OUG nr. 75/2005 se referă la înființarea celor două agenții ARACIP și respectiv ARACIS pentru asigurarea calității în învățământul preuniversitar și respectiv în învățământului universitar. Mecanismele și instrumentele introduse contribuie la sporirea calității serviciilor de educație și formare profesională din România. [7], [8].

Letiția Hanches, 2007, sintetizează dezbaterile actuale cu privire la rolul educației și al școlii în societatea contemporană, care au generat conturarea de politici educaționale prioritare pentru Uniunea Europeană. În același timp, există o serie de paradigme contemporane, care promovează adaptarea școlii la cerințele și posibilitățile elevului.

Paradigmele educaționale contemporane, cu privire la adaptarea școlii la cerințele și posibilitățile de instruire ale elevului constituie argumentul pentru a dezvolta accepțiunea adaptă-

rii socio-educăționale din perspectiva unor corelări cu noile reglementări ale sistemelor educaționale și ale politicilor curriculare contemporane.

Competențele-cheie europene s-au stabilit în programul de lucru „Educație și Formare 2010” adoptat de Consiliul Europei la Barcelona în 2002; acestea reprezintă un pachet transferabil și multifuncțional de cunoștințe, abilități și atitudini de care fiecare individ are nevoie pentru dezvoltarea personală, incluziune socială și inserție pe piața muncii. Acestea ar trebui să fie dezvoltate până la sfârșitul școlarității/formării obligatorii și ar trebui să constituie o bază pentru formarea continuă. În cadrul Consiliului Europei de la Barcelona din 2002, „Comisia Europeană stabilește obiectivul de a face din sistemele educaționale și de formare din Europa o referință de calitate pentru întreaga lume până în 2010” [6].

Laura Șerbănescu evidențiază următorul plan de acțiune la nivel național cu privire la strategia de învățare pe tot parcursul vieții:

- promovarea participării la învățarea permanentă;
- regândirea parteneriatului sistemului de învățământ cu comunitățile locale;
- recunoașterea și validarea învățării nonformale și informale;
- orientarea educației și formării către dezvoltarea competențelor transversale la orice vârstă;
- modularizarea și acces la parcurșuri flexibile de educație și formare inițială și continuă;
- sisteme de învățare la locul de muncă etc. [10, p. 57].

Educația continuă/permanentă este un concept integrator, care înglobează toate dimensiunile actului educațional atât sub aspect temporal (educație pe

toată durata vieții – lifelong education), cât și sub aspect spațial, articulând toate influențele și acțiunile exercitate asupra educabililor într-o structură formală (școală, universitate), non-formală și informală (life – wide education).

În toate universitățile există un departament de pregătire (formare inițială și formare continuă) a cadrelor didactice și un departament de educație continuă, deschisă și la distanță, care oferă programe de formare continuă pentru diverse categorii de specialiști. Programele de formare continuă sunt supuse evaluării și acreditării de către ARACIS (Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior).

Elementele unei școli pot fi supuse procesului de dezvoltare, însă direcțiile strategice cele mai des prezentate în lucrările de specialitate sunt: dezvoltarea politicii educaționale a școlii; îmbunătățirea mediului fizic; dezvoltarea unei imagini pozitive a școlii; dezvoltarea unei culturi organizaționale și a unui climat pozitiv; dez-

voltarea resurselor umane; optimizarea comunicării și cooperării; stabilirea de proceduri de luare de decizii; stabilirea unor proceduri de conduită pentru toți membrii organizației școlare; realizarea unor legături mai strânse cu părinții și cu comunitatea. Măsura educației este capacitatea ei de a putea să satisfacă cerințele dezvoltării lumii contemporane. În acest sens, se are în vedere atât lărgirea ariei și conținutului educației, cât și inovațiile în conceperea și efectuarea proceselor educative.

În concluzie, evoluțiile politicilor educaționale ale evaluării impun re-examinarea conținuturilor specifice, care indică asupra obligativității respectării unui cod deontologic, etic în evaluare, în termeni de *cultură a evaluării* la nivelul unor valori specifice evaluării obiective care pot constitui un cadru de referință valabil pentru definirea, formarea și evaluarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice în perimetrul școlar.

Referințe bibliografice

1. Ilie Bădescu, *Timp și cultură. Trei teme de antropologie istorică*, București, Editura științifică și enciclopedică, 1988.
2. *Concepția Evaluării Rezultatelor Școlare*, aprobată de Colegiul Ministerului Educației nr. 12.2 din 26 octombrie, 2006.
3. *Consiliul Europei cu privire la revizuirea rezultatelor de parcurs ale Strategiei Lisabona*, 2006. Disponibil: <http://cor.europa.eu/en/activities/opinions/Documents/248da5a7-c271-4aeb-8100-722fd8e2cfa6.pdf>
4. Cristea, S. *Fundamentele pedagogiei*. Iași: Polirom, 2010, 400 p.
5. Cucuș, C. *Pedagogie*. Ediția a II-a. Iași: Polirom, 2006, 536 p.
6. *Declarația de la Salamanca*, 1994. Disponibil: <http://www.lagacetadesalamanca.es/>
7. *Declarația de la Barcelona*, Spania, 2002. Disponibil: www.gnac.ro/wp-content/download.php?id
8. *Legea nr. 87/13.04.2006, cu modificările ulterioare, privind asigurarea calității educației*. Disponibil: <http://www.edums.ro/precizari%20ARACIP2008.pdf>
9. *OUG nr.75/2005 privind înființarea celor două agenții, ARACIP și ARACIS*. Disponibil: http://unsr.ro/pdf/OUG75_2005_modif_prin_Lege87_2006_si_OUG75_2011.pdf
10. *Raportul de țară cu privire la Procesul Bologna*, 2005. Disponibil: <http://www.edu.ro/index.php/articles/text/8411>
11. Șerbănescu, L. *Strategia națională de învățare de-a lungul întregii vieți*. Timișoara: Eurostampa, 2010.